**Euroopa Parlament**
2024-2029

**VASTUVÕETUD TEKSTID**

# P10_TA(2026)0250

## Kestliku arengu eesmärkide rakendamine ja täitmine 2026. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades

### Euroopa Parlamendi 7. juuli 2026. aasta resolutsioon kestliku arengu eesmärkide rakendamise ja täitmise kohta 2026. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades (2025/2248(INI))

*Euroopa Parlament*,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõiget 5 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 208 lõiget 1,

– võttes arvesse nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni 7. juuni 2017. aasta ühisavaldust Euroopa uue arengukonsensuse „Meie maailm, meie väärikus, meie tulevik“ kohta[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta otsust (EL) 2022/591, mis käsitleb Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030[2],

– võttes arvesse ELi esimest kestliku arengu eesmärkide rakendamise vabatahtlikku läbivaatamist, mis esitati ÜRO-le 19. juulil 2023. aastal,

– võttes arvesse Eurostati 4. juunil 2025. aastal avaldatud aruannet „Sustainable development in the European Union – monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2025 edition“ (Kestlik areng Euroopa Liidus – Seirearuanne kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta ELi kontekstis – 2025. aasta väljaanne),

– võttes arvesse ÜRO resolutsiooni 70/1 „Transforming our World – the 2030 Agenda for Sustainable Development (2030 Agenda)“ (Kestliku

---

1 ELT C 210, 30.6.2007, lk 1.
2 ELT L 114, 12.4.2022, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/591/oj.

arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“ (tegevuskava 2030)), mis võeti vastu 25. septembril 2015. aastal New Yorgis toimunud ÜRO kestliku arengu tippkohtumisel ja milles püstitati kestliku arengu eesmärgid,

– võttes arvesse ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja Kunmingi-Montréali üleilmset elurikkuse raamistikku, milles lepiti kokku 2022. aasta detsembris ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungil,

– võttes arvesse Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikku 2015–2030, mille ÜRO liikmesriigid võtsid vastu 18. märtsil 2015. aastal toimunud ÜRO kolmandal katastroofiohu vähendamise maailmakonverentsil,

– võttes arvesse komisjoni 12. mai 2021. aasta teatist „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021)0400) ja selle lisasid,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) ja Pariisi kokkulepet, mis võeti vastu 12. detsembril 2015 Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 21. konverentsil,

– võttes arvesse ÜRO 2025. aasta aruannet kestliku arengu eesmärkide kohta,

– võttes arvesse kestliku arengu eesmärkide 2023. aasta tippkohtumist, mis toimus 2023. aasta septembris ÜRO peaassamblee kõrgetasemelisel nädalal,

– võttes arvesse 22.–23. septembril 2024 New Yorgis toimunud tulevikuteemalist tippkohtumist, selle tulemusi, tulevikupakti, milles lubatakse võtta 56 meedet kestliku arengu kiirendamiseks ja rahastamiseks, ning tulevikupakti kahte lisa ehk üleilmset digikokkulepet ja deklaratsiooni tulevaste põlvkondade kohta,

– võttes arvesse neljandat rahvusvahelist arengu rahastamise konverentsi, mis toimus 30. juunist kuni 3. juulini 2025 Hispaanias Sevillas,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP29) deklaratsiooni vee kohta kliimameetmete võtmisel, mis võeti vastu 20. novembril 2024 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 29. konverentsil Aserbaidžaanis Bakuus ja mille EL on heaks kiitnud,

– võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) terviseühtsuse algatust,

– võttes arvesse ÜRO Ülikooli vee-, keskkonna- ja terviseinstituudi 2026. aasta jaanuaris avaldatud aruannet „Global Water Bankruptcy:

„Living Beyond our Hydrological Means in the Post-Crisis Era“ (Üleilmne veepankrot: elamine üle meie hüdroloogiliste võimaluste kriisijärgsel ajastul),

– võttes arvesse komisjoni 4. juuni 2025. aasta teatist „Euroopa veekerksuse strateegia“ (COM(2025)0280),

– võttes arvesse oma 5. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni veele juurdepääsu kui inimõiguse kohta – välismõõde[3] ja 7. mai 2025. aasta resolutsiooni Euroopa veemajanduse kriisivalmiduse strateegia kohta[4],

– võttes arvesse oma 15. juuni 2023. aasta resolutsiooni kestliku arengu eesmärkide elluviimise ja täitmise kohta[5] ning 9. juuli 2025. aasta resolutsiooni kestliku arengu eesmärkide rakendamise ja täitmise kohta 2025. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades[6],

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 28. juuli 2010. aasta resolutsiooni 64/292 inimõiguse kohta veele ja sanitaartingimustele ja 18. detsembri 2013. aasta resolutsiooni 68/157 inimõiguse kohta puhtale joogiveele ja sanitaartingimustele ning ÜRO Inimõiguste Nõukogu 6. oktoobri 2020. aasta resolutsiooni 45/8 „Inimõigus puhtale joogiveele ja sanitaartingimustele“,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse arengukomisjoni ning keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse arengukomisjoni ning keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni raportit (A10-0187/2026),

A. arvestades, et kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja 17 selles sisalduvat kestliku arengu eesmärki moodustavad ainsa ülemaailmselt jagatud, poliitiliselt kokku lepitud ja tõenditel põhineva poliitika raamistiku, mille eesmärk on tegeleda ühiste probleemidega, suunata kogu maailmas rõhuasetus sotsiaalsele, majanduslikule ja keskkonnakestlikkusele ning tagada rahu ja heaolu kõigile inimestele;

---

3 ELT C 132, 14.4.2023, lk 54.
4 ELT C, C/2026/576, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/576/oj.
5 ELT C, C/2024/493, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/493/oj
6 ELT C, C/2026/1441, 31.3.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1441/oj.

B. arvestades, et kestliku arengu eesmärgid on viimase kümne aasta jooksul parandanud miljonite inimeste elu: üle 100 miljoni lapse ja noore on saanud juurdepääsu haridusele, sajad miljonid inimesed on saanud juurdepääsu puhtale joogiveele, sanitaartingimustele ja elektrile, kusjuures elekter on nüüdseks kättesaadav 92 %-le maailma elanikkonnast;

C. arvestades, et kuigi mõnes valdkonnas on tehtud märkimisväärseid edusamme, on ainult 35 % kestliku arengu eesmärkide puhul edenemine graafikus või mõõdukas, peaaegu pooled edenevad liiga aeglaselt või tehakse nende puhul vaid marginaalseid edusamme ning 18 % puhul esineb tagasilööke;

D. arvestades, et praegune geopoliitiline kliima ja ohtrad kriisid, sealhulgas relvakonfliktid, majanduslik surve ja rahvusvaheline ebastabiilsus, energiakriis, suurenev veenappus ja põudade sagenemine, planeedi kolmikkriis (kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja saaste), kasvav ebavõrdsus, demokraatia tagasilangus, tugevnevad soolise võrdõiguslikkuse ja õiguste vastased liikumised ning kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemine, takistavad tõsiselt kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalikke edusamme;

E. arvestades, et lisaks kestliku arengu eesmärkide rahastamise puudujäägile on kasvav ebavõrdsus riikide sees ja nende vahel peamine kestliku arengu eesmärkide saavutamise struktuurne takistus; arvestades, et praegusel üleilmse tarbimise tasemel oleks vajalike ressursside jaoks tarvis 1,8 planeeti ja praegusel ELi tarbimise tasemel kolme planeeti;

F. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid peaksid jätkuvalt olema esirinnas kestliku arengu ja ÜRO-põhise mitmepoolsuse edendamisel;

G. arvestades, et 2026. aasta kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil vaadatakse põhjalikult läbi kestliku arengu eesmärgid nr 6, 7, 9, 11 ja 17;

H. arvestades, et juurdepääs ohutule ja puhtale joogiveele ja sanitaartingimustele on inimõigus, nagu on kinnitatud ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 64/292; arvestades, et ligikaudu 2,2 miljardil inimesel, sealhulgas 600 miljonil lapsel, puudub endiselt juurdepääs ohutult majandatud joogiveele, 3,5 miljardil inimesel, sealhulgas 1,1 miljardil lapsel, puudub juurdepääs ohutult majandatud sanitaartingimustele ja ligikaudu 4 miljardit inimest kogeb igal aastal vähemalt ühe kuu jooksul tõsist veenappust; arvestades, et peaaegu kolm neljandikku maailma elanikkonnast elab riikides, mis on liigitatud veega kindlustamatuks või kriitiliselt veega kindlustamatuks; arvestades, et ELis on veenappusest tulenev

majanduslik kahju kuni 9 miljardit eurot aastas, mõjutades igal aastal 30 % eurooplastest ja 20 % maast[7];

I. arvestades, et kliimamuutused kujutavad endast suurt ohtu veevarudele ja veeökosüsteemidele; arvestades, et 2030. aastaks ületab üleilmne veenõudlus olemasolevaid ressursse 40 % võrra ning et praeguse nõudluse määra juures ja hiljutiste hinnangute kohaselt ei saavuta maailm kestlikku veemajandust enne 2049. aastat;

J. arvestades, et kodumajapidamise tasandil kannavad esmast vastutust veevarustus-, sanitaar- ja hügieenitingimuste ning energiajuhtimise eest naised ja tütarlapsed; arvestades, et veenappus mõjutab naisi ja tütarlapsi ebaproportsionaalselt soospetsiifiliste tervisevajaduste, sotsiaalsete tegurite ning asjaolu tõttu, et neil lasub esmane vastutus vee kogumise ja veevarude majandamise eest; arvestades, et naisi ja tütarlapsi ähvardavad rohkem terviseriskid ja haridusvõimaluste kadumine ning nad puutuvad rohkem kokku soolise vägivallaga, eriti konfliktidest mõjutatud piirkondades ja humanitaarkriiside ajal;

K. arvestades, et investeeringud sooteadlikesse veevarustus-, sanitaar- ja hügieenitingimustesse ning energiapoliitikasse vähendavad soolise vägivalla ohtu, vähendavad laste ja emade suremust, parandavad tütarlaste juurdepääsu haridusele ja neile antava hariduse kvaliteeti, edendavad naiste majanduslikku osalemist ja suurendavad nende elatusvahendeid, kiirendavad üleminekut säästvale energiale ning aitavad luua vastupanuvõimelisi kogukondi;

L. arvestades, et ebapiisavate veevarustus-, sanitaar- ja hügieenitingimustega seotud haiguste, näiteks kõhulahtisuse tõttu sureb iga päev üle 1 000 alla viie aasta vanuse lapse; arvestades, et miljonite puuetega inimeste jaoks on asjakohaste veevarustus-, sanitaar- ja hügieeniteenuste puudumine märkimisväärne takistus ning ligipääsmatu taristu ja häbimärgistamine kahjustavad nende tervist, ohutust ja väärikust; arvestades, et kui 2030. aastaks soovitakse saavutada koolide üldine veevarustus-, sanitaar- ja hügieeniteenustega varustatuse eesmärk, tuleb edasi liikuda kaks korda kiiremini kui praegu;

M. arvestades, et vee- ja energiataristu on kaitstud rahvusvahelise humanitaarõigusega; arvestades, et juurdepääs veele on oluline muuhulgas ökosüsteemi majandamise, põllumajanduse ja energiaga seotud eesmärkidel; arvestades, et üha enam kasutatakse vett sõjapidamise vahendina ning konfliktiosalised hävitavad tahtmatult või tahtlikult veesüsteeme, saastavad veevarusid ja katkestavad voolu, mis mõjutab tugevalt tsiviilelanikkonda; arvestades, et veevarustus-, sanitaar- ja hügieeniteenuste taastamine

---

7 Euroopa Keskkonnaameti 15. oktoobri 2024. aasta aruanne 07/2024 „Europe’s state of water 2024: the need for improved water resilience“ (Veevarude olukord Euroopas 2024. aastal: veemajanduse kriisivalmiduse parandamine).

konfliktiolukordades on endiselt oluline ja võib toimida sillana rahu saavutamiseks; arvestades, et mäetööstus ja tööstuslik põllumajandus vajavad hoolikat juhtimist, et kaitsta nii veevarude kättesaadavust kui ka kvaliteeti;

N. arvestades, et Euroopa on veetehnoloogia valdkonnas maailmas juhtpositsioonil, kusjuures ELi liikmesriigid esitavad 40 % kõigist veega seotud tehnoloogiaid käsitlevatest rahvusvahelistest patenditaotlustest; arvestades, et heas seisundis ökosüsteemid võimaldavad parandada vee kvaliteeti ning ühtlasi suurendavad kliimamuutustele vastupanu võimet;

O. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 208 on sätestatud, et liidu arengukoostöö poliitika põhieesmärk on vaesuse vähendamine ja pikemas perspektiivis selle kaotamine;

P. arvestades, et puuetega inimesed on suuremas vaesuse ohus piiratud töö- ja haridusvõimaluste, madalamate palkade ja suurema elukalliduse tõttu; arvestades, et puuetega inimeste õiguste konventsioonis rõhutatakse, et rahvusvaheline arengukoostöö ehituslike ja suhtlustõkete kõrvaldamisel, sealhulgas linnades, on esmatähtis puuetega inimeste kutsealase ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks;

Q. arvestades, et lastesse ja noortesse investeerimine on pikaajalise sotsiaal-majandusliku arengu, stabiilsuse ja vaesuse vähendamise jaoks otsustava tähtsusega; arvestades, et lapsed moodustavad märkimisväärse osa arenguriikide elanikkonnast ning on eriti haavatavad mõjude suhtes, mis tulenevad vaesusest, konfliktidest ning piiratud juurdepääsust põhitaristule ja -teenustele; arvestades, et kestliku arengu eesmärkide raames võetavate meetmete puhul, sealhulgas sellistes valdkondades nagu juurdepääs veele, energiale ja taristule, tuleks paremini arvesse võtta laste tegelikke vajadusi;

R. arvestades, et kogu maailmas peetakse energiaostuvõimetuks ligikaudu 1,18 miljardit inimest, kusjuures 685 miljonil inimesel puudub üldse juurdepääs elektrile; arvestades, et energiaostuvõimetus kahjustab teenuste osutamist, majanduse taastumist ja rahuloomet; arvestades, et kestlik energia pakub murrangulist võimalust parandada vastupanuvõimet, vähendada konflikte, toetada ümberasustatud elanikkonda ja vähendada sõltuvust ebakindlatest tarnetest;

S. arvestades, et ligikaudu 55 % maailma elanikkonnast elab linnapiirkondades; arvestades, et hea majandamise korral võivad linnametsad ja -puud alandada õhutemperatuuri kuni 8 °C, vähendada kliimaseadmete kasutamisega seotud kulusid kuni 40 %, vähendada sademevee vooluhulka ja parandada õhukvaliteeti tolmu ja saasteainete filtreerimise abil; arvestades, et linnad võivad

tekitada kuni 70 % kogu maailma jäätmetest; arvestades, et jäätmete halb kogumine ja käitlemine põhjustab õhusaastet ja veereostust, tekitab mereprügi ja soodustab kliimamuutusi;

T. arvestades, et ebapiisav rahastamine on kestliku arengu eesmärkide saavutamise peamine takistus; arvestades, et kestliku arengu eesmärkide puhul on investeeringute puudujääk endiselt 4 triljonit USA dollarit aastas; arvestades, et madala ja keskmise sissetulekuga riikide suur võlakoormus takistab kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalikke investeeringuid; arvestades, et rohkem kui 50 % madala sissetulekuga riikidest on praegu ülelaenanud või seostub nendega suur võlarisk, mis seab ohtu kestliku arengu eesmärkide saavutamise; arvestades, et kestlike investeeringute strateegial „Global Gateway“ on potentsiaalselt keskne roll, et aidata kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele; arvestades, et rõhku tuleks panna ka kulutõhususele ja eelarvepoliitilisele vastutusele;

U. arvestades, et EL on taas kinnitanud oma kindlat pühendumust kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030 ja selles esitatud kestliku arengu eesmärkidele; arvestades, et EL tunnistab, et ta peab paljude kestliku arengu eesmärkide puhul tegema täiendavaid edusamme; arvestades, et ELi ja ÜRO koostööl, sealhulgas riikide tasandil, on keskne roll kestliku arengu eesmärkide rakendamise edendamisel, eelkõige ebakindlates ja keerulistes olukordades; arvestades, et hinnanguliselt sõltub eesmärkide saavutamine umbes 65 % ulatuses kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panusest;

V. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid on peamised ametliku arenguabi andjad kogu maailmas; arvestades, et kuigi EL ja selle liikmesriigid on ühiselt võtnud kohustuse eraldada 0,7 % kogurahvatulust, vähendasid nad oma ametliku arenguabi kohustusi 0,53 %-lt 2023. aastal 0,47 %-le 2024. aastal; arvestades, et EL on seadnud ühise eesmärgi eraldada 0,2 % kogurahvatulust ametliku arenguabina vähim arenenud riikidele, kuid 2023. aastal moodustas selline ametlik arenguabi 0,12 % kogurahvatulust; arvestades, et selline enneolematu rahastamise vähendamine mõjutab vähim arenenud riike ebaproportsionaalselt;

W. arvestades, et USA administratsioon on teinud palju väga muret tekitavaid ja kahjulikke otsuseid rahvusvahelise arengu ja humanitaarabi valdkonnas, eelkõige peatanud enamiku USAIDi programmide rahastamise; arvestades, et need kärped juba takistavad juurdepääsu esmatähtsatele tervishoiu-, toidu- ja kaitseteenustele ning eeldatavasti tõukavad miljonid inimesed äärmisse vaesusse ja süvendavad humanitaarkriise; arvestades, et hiljutiste analüüside kohaselt võivad rahastamiskärped põhjustada miljoneid ennetatavaid surmajuhtumeid, isegi kuni 14 miljonit surmajuhtumit 2030. aastaks, ning et eriti tõsised on tagajärjed naistele, lastele ja teistele haavatavatele rühmadele;

***Ülevaade olukorrast***

1. kinnitab veel kord, et on kindlalt ja vankumatult pühendunud kõigi kestliku arengu eesmärkide täieliku ja kiire rakendamise ja täitmise tagamisele; on veendunud, et EL peaks jätkuvalt seisma hea selle eest, et kestliku arengu eesmärgid integreeritakse kõigisse ELi poliitikavaldkondadesse ja seadusandlikesse algatustesse ning tagatakse poliitikavaldkondade kestliku arengu sidusus, tunnistades samal ajal, et liikmesriikidel on keskne roll kestliku arengu edendamisel riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil; nõuab, et EL hoiaks ka edaspidi juhtpositsiooni kestliku arengu eesmärkide rakendamisel ELis ja kogu maailmas, pakkudes poliitilist ja rahalist toetust; kinnitab veel kord oma kindlat pühendumust tulevikupaktile; nõuab mitmepoolsete institutsioonide osatähtsuse ja suutlikkuse tugevdamist, et parandada kestliku arengu eesmärkide saavutamist;

2. tunnustab alates 2015. aastast ELi tasandil ja kogu maailmas kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks võetud meetmeid; peab kahetsusväärseks, et vaatamata viimase kümne aasta märkimisväärsetele saavutustele on üleilmne kogukond kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamisest väga kaugel; tunnistab, et 17 kestliku arengu eesmärki on omavahel seotud, ning et kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamiseks on kiiresti vaja võtta meetmeid kõigi kestliku arengu eesmärkide raames; rõhutab, et eskaleeruvate konfliktide, geopoliitiliste pingete, tervisealaste ja humanitaarkriiside ning planeedi kolmikkriisi (kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja saaste) dramaatiline mõju takistab märkimisväärselt kestliku arengu eesmärkide saavutamist; toonitab seetõttu, et kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks on hädavajalik rahvusvaheline koostöö ning rakendusraamistiku süsteemne ümberkujundamine majanduslikke piiranguid ja riikidevahelisi arenguerinevusi arvesse võttes; peab kahetsusväärseks asjaolu, et enamikul liikmesriikidel ei ole võimalust esitleda 2026. aasta kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil oma vabatahtlikke riigi tasandi ülevaateid kestliku arengu eesmärkide rakendamise kohta; ärgitab siiski kõiki liikmesriike vabatahtlikke riigi tasandi ülevaateid koostama, et anda teavet kestliku arengu eesmärkide rakendamise kohta;

3. on mures selle pärast, et praegune geopoliitiline ja julgeolekuolukord ning pakiline vajadus saavutada kliimaneutraalsus veeretavad lisatakistusi ühiskonna teele ja muudavad kestliku arengu eesmärkide saavutamise keerulisemaks; on veendunud, et kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas inimarengu ja võrdsuse osas, on vaja stabiilsust, julgeolekut, konfliktide ennetamist ning majanduslikku vastupanuvõimet ja kliimakerksust, eelkõige ebakindlates oludes, ning neid ei ole võimalik saavutada geopoliitikast, energiajulgeolekust ning toiduga ja veega kindlustatusest sõltumatult; rõhutab, et kõik osalejad peavad kiiresti tegema suuremaid jõupingutusi, ning toonitab mitmepoolsuse, ÜRO

egiidi all toimiva demokraatliku ja reeglitel põhineva mitmepoolse süsteemi kaitsmise ja tugevdamise ning jätkuvate investeeringute asendamatut rolli kestliku arengu eesmärkide aluseks olevate probleemide lahendamisel;

4. toonitab, et ELi pühendumus kestliku arengu eesmärkide ja kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamisele kogu maailmas ja Euroopas on endiselt väga oluline ning peaks saatma selge signaali partneritele kogu maailmas; tuletab meelde ELi võetud kohustust austada Maa taluvuspiire ja saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning nõuab sellega seoses suuremat ressursitõhusust; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid kindlustaksid oma juhtpositsiooni üleilmsete liitude loomise kaudu ja tugevdaksid konstruktiivselt koostööd partnerriikidega, et saavutada kestliku arengu eesmärgid ning tagada selleks piisav ja püsiv rahastamine, täites tohutu rahastamispuudujäägi, sealhulgas selle, mis tuleneb suurema osa USAIDi rahastamise peatamisest;

5. rõhutab asjaolu, et praegune üleilmne demokraatia tagasilanguse suundumus, mida iseloomustab õigusriigi murenemine, nõrgenenud institutsioonid, kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemine ning soolise võrdõiguslikkuse ja õiguste, eelkõige naiste õiguste ja LGBTQI+ õiguste vastaste liikumiste tugevnemine, võib aeglustada kestliku arengu eesmärkide saavutamisel tehtavaid edusamme või need tagasi pöörata ning pärsib kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamist;

6. rõhutab, et kestliku arengu eesmärkide rakendamise kiirendamiseks on vaja pragmaatilist ja tulemuspõhist lähenemisviisi, milles seatakse esikohale teadus- ja tõenduspõhised, murrangulised, uuenduslikud ja koordineeritud lahendused, mis annavad mõõdetavaid tulemusi, ning ühtlasi on vaja suuremat sidusust humanitaarabi-, arengu- ja rahuvaldkonna vahel; rõhutab, et kestliku arengu eesmärkide tulemuslik rakendamine sõltub heast valitsemistavast, õigusriigist, korruptsioonivastastest meetmetest ja usaldusväärsest avaliku sektori finantsjuhtimisest; kinnitab veel kord inimõigustel põhineva lähenemisviisi tähtsust; nõuab ELi ja üleilmsel tasandil kestliku arengu eesmärkide rakendamise puhul tõhusamat seiret, vastutavust ja tulemuspõhist aruandlust;

7. rõhutab erasektori, innovatsiooni ja kestliku rahastamise osatähtsust kestliku arengu eesmärkide rahastamise puudujäägi kõrvaldamisel ning nõuab tugevamaid avaliku ja erasektori partnerlusi, tõhusamat avaliku sektori juhtimist ja paremat ettevõtluskeskkonda partnerriikides; rõhutab, et oluline on toetada kohalikku ettevõtlust, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid, oskuste arendamist ja asjaomaseid õigusraamistikke ning järgida seejuures keskkonna- ja sotsiaalseid standardeid;

8. toonitab vajadust seada esikohale haavatavad rühmad, eelkõige lapsed ning eelkõige ebakindlates ja konfliktidest mõjutatud oludes, ning nõuab suuremaid, koordineeritud ja pikaajalisi investeeringuid kvaliteetsetesse haridus-, tervishoiu- ja lastekaitsesüsteemidesse kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga 2030 ja põhimõttega, et kedagi ei tohi kõrvale jätta, ning kinnitab, et sellised investeeringud on inimarengu, vastupanuvõime ja kestliku pikaajalise stabiilsuse jaoks hädavajalikud;

***Kestliku arengu eesmärk nr 6: tagada kõigile puhas joogivesi, sanitaartingimused ja kestlik veemajandus***

9. märgib, et kestliku arengu eesmärk nr 6 on üks kõige kehvemate tulemustega kestliku arengu eesmärke, kuna selle ühtegi alaeesmärki ei ole saavutatud ega olda nende saavutamisega graafikus ning poolte eesmärkide puhul esineb kas seisak või tagasiminek; tuletab meelde, et juurdepääs ohutule ja puhtale joogiveele ja sanitaartingimustele on avaliku huvi ning avalike ja ülemaailmsete hüvedega seotud põhiõigus, mis on hädavajalik, et parandada kogu maailmas juurdepääsu tervisehoiule ja haridusele, vähendada vaesust, saavutada toiduga kindlustatus ja kaitsta ökosüsteeme; toonitab lisaks, et äärmiselt oluline on tugevdada veekerksust kliimamuutustest, põudadest, üleujutustest ja reostusest tuleneva kasvava surve tingimustes ning olukorras, kus nõudlus vee järele suureneb ja konkureerivaid kasutusviise lisandub; rõhutab, et juurdepääs veele ja veekerksus on mitme muu kestliku arengu eesmärgi saavutamisel keskse tähtsusega; tuletab meelde Euroopa kodanikualgatust „Right2Water“ ja Euroopa Parlamendi resolutsiooni selle kohta[8] ning nõuab seetõttu selles kavandatud meetmete võtmist, et saavutada kestliku arengu eesmärk nr 6;

10. tõstab esile asjaolu, et valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm on konstateerinud, et veevarustus-, sanitaar- ja hügieeniteenused on üks toimivamaid kohanemismeetmeid lühiajaliste kliimašokkide korral ning võtmist vääriv kohanemismeede, ning toonitab, et kestliku arengu eesmärgi nr 6 saavutamiseks tehtud edusammud on tihedalt seotud tõhusate ja vastupidavate veevarustus-, sanitaar- ja hügieenisüsteemide ja -sektorite tugevdamisega; tunnistab, et veevarustus-, sanitaar- ja hügieeniteenused on olulised naiste ja tütarlaste väärikuse, tervise (sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste) ja võrdõiguslikkuse seisukohalt, ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama sooteadlikke veevarustus-, sanitaar- ja hügieenimeetmeid, seades esikohale meetmed, millega tagatakse naiste juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervise teenustele, ning edendama naiste täielikku, võrdset ja sisulist osalemist veevarustus-,

---

8 Euroopa Parlamendi 8. septembri 2017. aasta resolutsioon Euroopa kodanikualgatuse „Right2Water“ järelmeetmete kohta (ELT C 316, 22.9.2017, lk 99).

sanitaar- ja hügieeniteenustega seotud otsuste tegemisel; toonitab vajadust tagada puuetega inimeste kaasamine veevarustuse, sanitaartingimuste ja hügieeni valdkonna programmitöösse;

11. tunnistab heas seisundis ökosüsteemide keskset rolli veega kindlustatuse saavutamisel; rõhutab, et veeringluse taastamine ja kaitsmine on esmatähtis, et suurendada vastupanuvõimet üleujutustele, põudadele ja veenappusele; toonitab, kui oluline on kaitsta ja taastada magevee ökosüsteeme, mis on hädavajalikud, et tagada veega kindlustatus, elurikkus, kliimakerksus, maailmamere tervis ja ökosüsteemi teenuste osutamine; kutsub sellega seoses liikmesriike üles täielikult rakendama kõiki ELi veealaseid õigusakte;

12. on mures looduslike veevarude pöördumatu kadumise pärast, kuna paljud kriitilised veestikud on juba n-ö veepankrotti läinud ning see mõjutab veeteenuste osutamise usaldusväärsust; tuletab meelde, et juurdepääs veele toetab üleilmset stabiilsust, ning kutsub rahvusvahelist üldsust üles kasutama eelseisvat ÜRO veekonverentsi selleks, et seada veega seotud küsimused rahvusvahelisel tasandil tähtsamale kohale; rõhutab, et veepoliitika peab kõigis sektorites toetama veekogude kestlikku majandamist ja sellesse tuleb integreerida veetõhususe tavad, sealhulgas aruka veekasutuse lahendused ja uuenduslikud digilahendused; nõuab tugevamaid rahvusvahelisi meetmeid, et hoida ära ja leevendada veestressi ja veevarude liigkasutust, taastada kahjustatud ökosüsteemid ja parandada veemajandust;

13. väljendab sügavat muret selle pärast, et ÜRO andmetel puuduvad ligikaudu 3,5 miljardil inimesel endiselt ohutult majandatavad sanitaarteenused, samas kui 1,7 miljardil inimesel puuduvad isegi põhiteenused; toonitab asjaolu, et veega kindlustatusel ning eelkõige juurdepääsul puhtale veele ja sanitaartingimustele on märkimisväärne mõju majanduslikule stabiilsusele, kliimakerksusele ja rahule; märgib sellega seoses, et veega kindlustatus on rahuloomeprotsesside lahutamatu osa; nõuab, et EL suurendaks välisinvesteeringuid vee ja sanitaartingimuste kättesaadavusse ning tugevdaks oma juhtpositsiooni veemajanduse ühises juhtimises ebakindlates ja konfliktidest mõjutatud olukordades, et toetada stabiilsust, rahuloomet, vastupanuvõimet ja kliimamuutustega kohanemist; kutsub lisaks konfliktiosalisi üles rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste kohaselt mitte võtma sihikule vee- ja energiataristut;

14. nõuab paremaid andmeid ja seiret, eelkõige mitteametlikes asundustes ja veepuuduse all kannatavates piirkondades, ning sihipäraseid ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisi investeeringuid, et tagada pikaajaline kestlikkus ja vastupanuvõime;

15. rõhutab, et veereostusega tuleks tegeleda nii selle tekkekohas kui ka tõhusa reoveepuhastuse kättesaadavuse tagamise kaudu; toonitab

vajadust parandada andmete kogumist magevee kvaliteedi ja kvantiteedi kohta ning tõhustada nende seiret; kutsub üles laiendama avaliku ja erasektori koostöös magevee- ja reoveetaristut, sealhulgas lisama vee- ja kanalisatsiooniprojekte; julgustab võtma kasutusele varajase hoiatamise süsteeme ja koostama veega seotud riskijuhtimiskavasid, et vältida pöördumatuid kahjusid; rõhutab reoveekäitluse tähtsust elanikkonna ja kogukondade tervise huvides; toonitab ühtlasi, et reovesi on tähtis teabeallikas, kust saada põhinäitajaid pandeemiate leviku seiramiseks; rõhutab järelevalve ja andmete kogumise olulist rolli ja leiab, et need tuleks kavandada praktilisel ja realistlikul viisil;

16. tuletab meelde, et lahendused, mis on välja töötatud kohalike kogukondade osalusel ja nende teadmisi arvesse võttes, on kõige paremini toimivad, et saavutada ühiskonna ja kogukondade vastupanuvõime veekriisidele; rõhutab, kui oluline on toetada kohalike kogukondade, ametiasutuste ja kommunaalteenuste suutlikkuse suurendamist, eelkõige ebakindlates ja arenevates keskkondades, edendades eelkõige lahendusi, mis on kohandatud sobilikuks kohalikele oludele ega jäta kedagi kõrvale; nõuab naiste, laste ja kõige haavatavamate kogukondade sihipärast toetamist veele ja sanitaartingimustele juurdepääsu osas;

17. nõuab, et järk-järgult – alustades tarbekaupadest – kõrvaldataks nn igavesed kemikaalid (PFAS-ained), mis on teaduslikult tõestatult seotud kahjuliku mõjuga inimeste tervisele ja keskkonnale, lubades nende kasutamist vaid juhul, kui ohutuid alternatiive pole; rõhutab vajadust suurendada investeeringuid ning kiirendada samaväärsete ja ohutute alternatiividega seotud teadus- ja arendustegevust;

18. nõuab, et EL võtaks veediplomaatias ja piiriülese veealase koostöö toetamisel juhtrolli, eelkõige veevarude integreeritud majandamise kaudu, et kasutada ära oma üleilmset potentsiaali kestliku arengu, inimõiguste, kliimakerksuse, toiduga kindlustatuse, elurikkuse kaitse, konfliktide ennetamise, kestliku rahuloome ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, sealhulgas lõimides kliimakerksed vee ja sanitaartingimustega seotud vahendid ning taristu täielikult ELi kliimaalasesse tegevuskavasse; nõuab, et EL lõimiks piiriülese veemajanduse ja veega kindlustatuse ELi arengukoostöösse ja humanitaartegevusse; nõuab lisaks, et EL tagaks, et ELi toetatavad piiriülesed veealgatused, sealhulgas Global Gateway strateegia raames rahastatavad taristuprojektid, oleksid suunatud inimeste, sealhulgas vaesuses elavate inimeste ning haavatavate ja tõrjutud rühmade vajaduste rahuldamisele; nõuab naiste, noorte ja põlisrahvaste kogukondade kaasamist veemajandusse; soovitab tugevdada mitmepoolset koostööd vee valdkonnas, sealhulgas ratifitseerida ÜRO piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsiooni ning ÜRO rahvusvaheliste vooluveekogude navigatsioonivälist kasutamist reguleeriva õiguse konventsiooni;

19. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid lõimiksid veepoliitika eesmärkide rakendamise muudesse asjaomastesse poliitikavaldkondadesse, et tagada poliitika sidusus paljudes valdkondades, sealhulgas põllumajandus-, kaubandus- ja keskkonnapoliitikas, samuti liidu välispoliitikasse kooskõlas rahvusvahelise arengu valdkonna poliitika sidususe põhimõttega;

20. väljendab heameelt komisjoni esimese veekerksuse strateegia üle, milles võetakse kohustus toetada vähemalt 70 miljoni inimese juurdepääsu puhtale joogiveele ja sanitaartingimustele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid vastavaid jõupingutusi ja liiguksid seda strateegiat tulemuslikult ja täielikult rakendades kestliku arengu eesmärgi nr 6 alaeesmärkide saavutamise poole;

21. kutsub liikmesriike üles tagama, et nende veekerksuse programmid on paremini koordineeritud ning nendes keskendutakse kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelistele veevarustus- ja sanitaarteenustele ning -taristule; nõuab, et EL toetaks Euroopa tiimi algatuste kaudu suutlikkuse suurendamist, institutsioonide tugevdamist ja veevarude integreeritud majandamise lähenemisviise partnerriikides, et parandada veevarustus- ja sanitaarteenuste kavandamist, juhtimist ja hooldamist, sealhulgas kohalike omavalitsuste, avalike teenuste osutajate ja kodanikuühiskonna esindajatega sõlmitud partnerluste abil; nõuab, et sellega seoses seataks ülemaailmse veemajanduse tugevdamise valdkonnas väga ambitsioonikad eesmärgid ja osaletaks mitmepoolsetel foorumitel, nagu G7 ja G20 tippkohtumised, Bakuu dialoog vee rolli kohta kliimameetmete võtmisel ning ÜRO veekonverents;

22. väljendab muret, et ookeanide, merede ja mereressursside säästva kasutamise valdkonnas ei ole tehtud edusamme; nõuab, et EL ja liikmesriigid võtaksid meetmeid vastavalt 2025. aasta ÜRO maailmamerekonverentsil võetud kohustustele kaitsta kiiresti maailmamerd ning suurendaksid oma rahalist panust mereökosüsteemide kaitsmisse ja taastamisse; väljendab sügavat muret merereostuse suurenemise pärast; nõuab kiiremas korras tugevamaid meetmeid ja kiiremat rakendamist, et teha merereostusele nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil lõpp; peab kahetsusväärseks, et rahvusvahelised läbirääkimised esimese valitsustevahelise plastilepingu üle ebaõnnestusid; nõuab tungivalt, et 2026. aastal jätkuvatel valitsustevahelistel läbirääkimistel sõlmitaks kõikehõlmav üleilmne õiguslikult siduv plastireostust käsitlev kokkulepe;

***Kestliku arengu eesmärk nr 7: tagada kõigile taskukohane, kindel, kestlik ja kaasaegne energia***

23. rõhutab, et üldise juurdepääsu saavutamine puhtale ja taskukohasele energiale on kogu kestliku arengu tegevuskava 2030 valdkondadeülene põhitegur; rõhutab, et kestliku arengu eesmärgi

nr 7 saavutamine aitab edendada mitut muud kestliku arengu eesmärki, sealhulgas neid, mis on seotud vaesuse kaotamise, elatustaseme ja sotsiaal-majandusliku arengu, kaasava ja kestliku majanduskasvu, soolise võrdõiguslikkuse, kliimamuutuste, toiduga kindlustatuse, rahvatervise, kestlike linnade ja kogukondade, puhta vee ja sanitaartingimustega;

24. nõuab, et EL toetaks jätkuvalt üleilmset üleminekut taastuvatel energiaallikatel põhinevale energiasüsteemile, mis on majandusarengu, vastupanuvõime ja pikaajalise energiajulgeoleku peamine liikumapanev jõud; tuletab meelde, et taastuvenergial on keskne roll kestliku arengu eesmärgi nr 7 saavutamisel;

25. rõhutab, et kestliku arengu eesmärgi nr 7 saavutamiseks on vaja moderniseeritud ja ühendatud Euroopa võrku; tunnistab Euroopa energiavõrkude paketi potentsiaali taskukohase energia piiriülese voo võimaldamisel;

26. toonitab taskukohase, kestliku ja usaldusväärse energia määravat tähtsust kestliku majanduskasvu toetamisel, ELi tööstusbaasi tugevdamisel ja kvaliteetsete töökohtade säilitamisel; rõhutab, kui oluline on tugevdada Euroopa energiasüsteemi pikaajalist vastupanuvõimet, tagades kestlikud tarneahelad, edendades innovatsiooni ning hoides energiakulud konkurentsivõimelisena, taskukohasena ja õiglasena; see tagab kodanikele ja tööstusele usaldusväärse ja tulevikukindla energiasüsteemi;

27. toonitab vajadust mitmekesistada energiaallikaid, eelkõige taastuvenergia tootmist suurendades, ning vajadust suurendada energiatõhusust, vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid ning ergutada kestlikke ja vastutustundlikke investeeringuid puhtasse tehnoloogiasse; need on kestliku arengu eesmärgi nr 7 saavutamise põhitingimused; kutsub lisaks komisjoni ja liikmesriike üles püsima taastuvenergia kasutuselevõtul esirinnas ja vähendama sõltuvust kolmandatest riikidest;

28. väljendab heameelt selle üle, et kestliku arengu eesmärk nr 7 on üks eesmärkidest, mille puhul on seni tehtud kõige suuremaid edusamme, peamiselt taastuvenergia tootmise kiire laienemise tõttu; ärgitab komisjoni seadma koos partnerriikidega prioriteediks kulu- ja energiatõhusate taastuvenergialahenduste kasutuselevõtu nii kodumajapidamistes kui ka tööstuses, tagades selleks vajaliku rahastamise ja eelkõige aidates kaasata erasektori rahalisi vahendeid; nõuab eelkõige sõltumatute taastuvenergiasüsteemide laiemat kasutuselevõttu ebakindlates ja konfliktidest mõjutatud oludes, kasutades konfliktitundlikku lähenemisviisi; see on kasulik nii ümberasustatud elanikkonnale kui ka vastuvõtvatele kogukondadele, tugevdab vastupanuvõimet ning edendab kohalikku majandus- ja inimarengut;

29. rõhutab, kui oluline on võimalikult kiiresti järk-järgult lõpetada fossiilkütuste kasutamine kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja Araabia Ühendemiraatide konsensuse eesmärkidega ning kaotada järk-järgult kõik fossiilkütuste toetused ja keskkonnakahjulikud toetused kooskõlas ELi kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammiga; väljendab sellega seoses heameelt esimese fossiilkütustest loobumist käsitleva konverentsi üle, mis toimus 24.–29. aprillil 2026 Colombias Santa Martas;

30. toonitab, et oluline on edendada ELi investeeringuid detsentraliseeritud ja kestlikesse taastuvenergiasüsteemidesse, sealhulgas kodustesse päikeseenergiasüsteemidesse, minivõrkudesse, võrguvälistesse süsteemidesse ja kogukonnale kuuluvatesse algatustesse, et oleks võimalik teha täiendavaid jõupingutusi kaotamaks lõhe energiale juurdepääsul, eelkõige partnerriikides ja ebakindlates oludes, ning tunnistab, et sellel on kriitiline mõju eriti naiste ja laste haridusele, tervishoiule ja kaitsele;

31. rõhutab, et energia kättesaadavuse laiendamist on võimalik kiirendada avaliku sektori asutuste ja erasektori partnerlustega; toonitab, et energiavaldkonna meetmed ja projektid peaksid põhinema konfliktitundlikul analüüsil ning vastama kohalikele oludele ja vajadustele, et nende ümberkujundav mõju, eelkõige alateenindatud ja ebakindlates oludes, oleks võimalikult suur; tõstab sellega seoses esile kodanikuühiskonna organisatsioonide osatähtsust ja vajadust teha sisukat koostööd kohalike sidusrühmadega;

32. kutsub komisjoni üles suurendama ELi investeeringuid nii strateegia „Global Gateway“ kui ka kavandatava instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames, tagades partnerriikidele võrdse kasu, eelkõige seoses teadmiste jagamise ja tehnosiirdega, kohaliku elanikkonna koolituse ja ümberõppega, töökohtade loomisega, $CO_2$ heite vähendamisega tööstustegevustes, mille puhul seda on raske teha, ning puhtama liikuvuse ja energia kättesaadavusega;

33. rõhutab vajadust arendada edasi üleilmset koostööd ja kestlikke väärtusahelaid, tagamaks, et üleilmse energiajulgeoleku ning digi- ja rohepöörde jaoks vajalikke kriitilisi toormeid hangitakse õigustel põhinevat lähenemisviisi järgides; rõhutab, et selle lähenemisviisi puhul tuleb arvesse võtta nii nõudluse kui ka pakkumise poole vajadusi viisil, mis leevendab kahjulikku sotsiaalset, keskkonna- ja majanduslikku mõju, inimõigustega seotud mõju (näiteks lapstööjõud) ja mõju kohalikele kogukondadele, edendab päritoluriikide tööstuslikku ja sotsiaal-majanduslikku arengut, kaasa arvatud nende osatähtsust kogu kriitiliste toormete väärtusahelas, ning tagab kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna sisulise kaasamise protsessi; rõhutab sellega seoses vajadust tugineda energiasüsteemi ümberkujundamiseks kriitilisi mineraale käsitleva ÜRO peasekretäri loodud eksperdirühma (mille kaaseesistuja on EL)

eesmärkidele ja põhimõtetele, et edendada mineraalide kestlikku tootmist ja kohalike väärtusahelate arendamist;

34. toonitab, et oluline on põlisrahvaste ja kohalike kogukondade täielik ja tulemuslik osalemine kogu kriitiliste toormete väärtusahelas kooskõlas ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooniga;

35. tunnistab, et sobiva juhtimiseta võib kasvav nõudlus kriitiliste toormete järele tugevdada strateegilisi sõltuvusi, suurendada geopoliitilist haavatavust ja pingeid, lisada inimõiguste rikkumisi ning süvendada keskkonna- ja sotsiaalseid probleeme; toonitab seetõttu, et tähtis on tugevdada konkurentsi- ja vastupanuvõimelist ringmajandust, eelkõige suurendades ressursitõhusust ja ringlussevõtuvõimet ning edendades innovatsiooni ringlussevõetud toorainete valdkonnas, et vähendada loodusvarade kasutamist ja sõltuvust kriitilistest toormetest; nõuab seepärast selliste meetmete võtmist, millega suurendatakse üleilmset koostööd ressursside kestliku majandamise valdkonnas;

36. rõhutab vajadust tõhustada energiaostuvõimetuse vastu võitlemise meetmeid, eelkõige ebakindlates ja elanikkonna ümberasumist hõlmavates olukordades; toonitab asjaolu, et energiaostuvõimetus mõjutab elatustaset, seab ohtu toimetuleku ja inimeste tervise ning mõjutab oluliste teenuste osutamist; nõuab haavatavate rühmade, eelkõige naiste ja laste puhul sihtotstarbelisi meetmeid, sealhulgas energia sotsiaaltariife ja toetusi;

37. rõhutab, et energiaostuvõimetus ebakindlas ja ümberasumisest mõjutatud oludes seab ohtu toimetuleku, oluliste teenuste osutamise, inimarengu ja sotsiaalse stabiilsuse ning mõjutab eriti rängalt haavatavaid rühmi;

***Kestliku arengu eesmärk nr 9: ehitada säilenõtke taristu ning toetada kaasavat ja kestlikku industrialiseerimist ja edendada innovatsiooni***

38. tunnustab kestliku arengu eesmärgi nr 9 puhul tehtud üldisi edusamme, eelkõige märkimisväärseid edusamme taristu arendamisel, kaasava ja kestliku tööstuse kasvu ja innovatsiooni valdkonnas; märgib siiski, et edenemine on riigiti ja piirkonniti ebaühtlane; on veendunud, et erinevuste kaotamiseks ja võrdse edasiliikumise tagamiseks kestliku arengu eesmärgi nr 9 saavutamise poole on vaja sihipäraseid meetmeid;

39. rõhutab turvalise, kestliku ja vastupidava taristu, sealhulgas digi-, transpordi-, energia- ning veetaristu strateegilist tähtsust, et toetada majandusarengut, parandada ühenduvust, leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda ning parandada ka inimarengut, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel; nõuab terviklikku lähenemisviisi, et integreerida kliimakerksus taristu olelusringi igasse etappi;

40. toonitab vajadust kaotada taristute puudujääkidest ja sotsiaal-majanduslikust ebavõrdsusest tulenevad lõhed, sealhulgas need, mis on seotud digiligipääsetavuse ja energiaostuvõimetusega; rõhutab, et taristu- ja ühenduvusprojektid peavad aitama kaasa kohaliku väärtuse loomisele ja järgima üldise ligipääsetavuse põhimõtteid, tagamaks, et taristuprojektid ei tekita uusi tõkkeid, ning soodustama kõige haavatavamate rühmade täielikku kaasamist; toonitab vajadust tagada digiinvesteeringutes sooteadlik lähenemisviis, et kaotada sooline digilõhe, kuna püsivad tõkked piiravad naiste ja tütarlaste võimalusi kujunemisjärgus tehnoloogiatest kasu saada;

41. rõhutab vajadust edendada kõigis sektorites ettevõtete keskkonnajalajälje vähendamiseks kestlikke lahendusi, nagu ressursside vastutustundlik tarbimine, ressursitõhusus ja tulemuslikumad meetmed ringmajanduse saavutamiseks; tuletab meelde põhimõtte „saastaja maksab” tähtsust;

42. rõhutab asjaolu, et kaasav ja kestlik industrialiseerimine kestliku arengu tegevuskava 2030 raames ja edaspidi peab olema kooskõlas kliimaneutraalsuse, keskkonna- ja elurikkuse kaitse ning õiglase, kõiki kaasava ülemineku eesmärkidega ja ühtlasi edendama konkurentsivõimet, innovatsiooni ja investeeringuid; toonitab sellega seoses, et kestliku arengu eesmärgi nr 9 saavutamiseks on vaja täiendavaid investeeringuid, eelkõige avaliku ja erasektori partnerluste ja muude riskide maandamise vahendite, sealhulgas strateegia „Global Gateway“ ja Euroopa muude arengut rahastavate asutuste kaudu; nõuab suuremaid avaliku sektori investeeringuid rohe-, digi- ja sotsiaaltaristusse, sealhulgas ühistransporti, energiavõrkudesse ja digitaalsesse ühenduvusse, et edendada arengut kõigis piirkondades, eelkõige vähim arenenud riikides; nõuab lisaks, et EL kaasaks veelgi rohkem erakapitali, et muuta investeeringud erainvestorite jaoks atraktiivseks; rõhutab, et selleks, et sellised investeeringud oleksid vastastikku kasulikud, tuleks nendega toetada kohaliku lisaväärtuse loomist, head valitsemistava, maksusoodustusi ja kõrgeid keskkonnastandardeid;

43. toonitab innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse osatähtsust tootlikkuse, konkurentsivõime ja kestlikkuse edendamisel, ning samuti kestlike tehnoloogiate alaste uuringute ja nende tehnoloogiate arendamise ja kasutuselevõtu puhul; nõuab suuremat toetust ettevõtlusele, kutseharidusele ja -õppele ning oskuste arendamisele, kuna need on innovatsiooni, tootlikkuse ja kaasava tööstuskasvu peamised võimaldajad, eelkõige madala sissetulekuga riikides;

44. nõuab tihedamat koostööd tehnosiirde, teaduspartnerluste ja innovatsiooni ökosüsteemide valdkonnas ELi ja partnerriikide vahel, et edendada teaduskoostööd ning võimaldada vähim arenenud ja madala sissetulekuga riikidel tõusta üleilmsetes väärtusahelates ülespoole;

***Kestliku arengu eesmärk nr 11: muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, säilenõtkeks ja kestlikuks***

45. juhib tähelepanu kiire linnastumisega kaasnevatele riskidele, millele lisanduvad kliimamuutused, saaste ja elurikkuse vähenemine; rõhutab sellega seoses vajadust lõimida kliimamuutustega kohanemine ja elurikkus linnaplaneerimisse ning tugevdada linnade vastupanuvõime meetmeid, sealhulgas soodustades energiatõhusaid ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisi eluasemeid, laiendades rohealasid ökosüsteemide taastamiseks, suurendades katastroofideks valmisolekut, tõhustades nende ennetamist ja neile reageerimist ning parandades veemajandust ja kaitset üleujutuste eest; toonitab lisaks, kui oluline on tagada tõhus maakasutus ja piirata valglinnastumise negatiivset mõju, et kaitsta ökosüsteeme ja saavutada kestlik linnaareng;

46. rõhutab, et kestliku arengu eesmärgi nr 11 saavutamiseks on vaja pöörata erilist tähelepanu ebavõrdsuse vähendamisele linnapiirkondades; rõhutab lisaks, et kliimamuutused, sealhulgas linnakeskkonnas, mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja tütarlapsi, eelkõige neid, kes on ebakindlas või haavatavas olukorras; kutsub riikide valitsusi ja kohalikke omavalitsusi üles tagama, et investeeringud jaotatakse õiglaselt ja et nendega võideldakse marginaliseerumise vastu, eelkõige piirkondades, kus praegu on süsteemne puudus kättesaadavast ja taskukohasest transpordist, avalikest teenustest, kohalikest ja kestlikest toiduahelatest ja eluasemetest, pöörates samal ajal erilist tähelepanu haavatavatele ja sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele;

47. peab kahetsusväärseks, et suurel osal linnade elanikkonnast puudub endiselt juurdepääs taskukohastele, tõhusatele ja kestlikele transpordisüsteemidele; märgib, et ühistranspordi ja kergliiklustaristu ning muude uuenduslike ja keskkonnahoidlike liikuvuse lahenduste kättesaadavuse, ligipääsetavuse ja kasutamise suurendamine on mõjukas vahend õhusaaste vähendamiseks; rõhutab, kui oluline on tagada piisav taristu ja teenused piiratud liikumisvõimega inimestele, sealhulgas puuetega inimestele;

48. toonitab tungivat vajadust veelgi parandada ja tõhusamalt juurutada jäätmete kogumise ja käitlemise süsteeme kooskõlas jäätmehierarhia põhimõtetega, sealhulgas asjakohasel juhul digitehnoloogia ja tehisintellekti kasutamise ning korduskasutus- ja ringlussevõtusüsteemidesse investeerimise ning jäätmete vähendamise kaudu; rõhutab tulevase ringmajanduse õigusakti tähtsust, kuna see suurendab ringmajanduse väärtust; nõuab, et võetaks meetmeid, mis hõlbustaksid tõelise ringlussevõetud tooraine ELi turu loomist;

49. tuletab meelde tungivat vajadust rakendada energia- ja kliimalahendusi kohalikul ja omavalitsuse tasandil, sealhulgas

looduspõhiste lahenduste kaudu, et oleks võimalik võidelda kliimamuutuste mõjuga, sealhulgas vähendada kokkupuudet äärmusliku kuumusega;

50. tuletab meelde vajadust tegeleda eluasemete ajakohastamise, taskukohasuse ja kestlikkusega, võttes laiemalt kasutusele energiatõhusad ja kliimamuutustele vastupanuvõimelised eluasememudelid ja ehitusstrateegiad; rõhutab sellega seoses, et oluline on suurendada investeeringuid, mis võivad hõlmata ka erainvesteeringuid ning avaliku ja erasektori partnerlusi, ning nõuab, et EL toetaks linnu kapitali kaasamisel uuenduslike rahastamisvahendite kaudu;

51. tunnistab, et koht, kus elada rahus, turvaliselt ja väärikalt, on põhiline inimõigus, ning märgib, et eluaseme taskukohasuse kriis mõjutab kuni kolme miljardit inimest üle maailma; rõhutab vajadust tagada 2030. aastaks igaühele juurdepääs inimväärsele, sobivale, ohutule, ligipääsetavale, kestlikule, energiatõhusale ja taskukohasele eluasemele ja põhiteenustele, sealhulgas edendades riiklikku eluasemepoliitikat; nõuab, et EL toetaks partnerriike sotsiaaleluasemepoliitika väljatöötamisel;

52. kannustab tihedamale koostööle linnade, ettevõtete, teadusasutuste ja kodanikuühiskonna vahel, et edendada innovatsiooni, jagada parimaid tavasid ja levitada edukaid linnalahendusi, sealhulgas Euroopa ja partnerriikide linnade partnerluste, ELi platvormide ja teadmiste vahetamise algatuste kaudu;

***Kestliku arengu eesmärk nr 17: edendada kestliku arengu meetmete elluviimist ning elavdada üleilmset koostööd kestliku arengu heaks***

53. nõuab, et EL jätkaks mitmepoolsuse, reeglitel põhineva rahvusvahelise korra ja ÜRO süsteemi toetamise edendamist, võtaks üleilmse juhtrolli kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamisel ja täidaks teiste jäetud tühimikud, luues uusi liite ja tugevdades olemasolevaid ning tehes rahvusvaheliste partneritega koostööd rahaliste vahendite kaasamiseks; rõhutab vajadust tugevdada rahvusvahelisi lepinguid ja kokkuleppeid, nagu Pariisi kokkulepe, bioloogilise mitmekesisuse konventsioon ja piirkondlikud kaitsealgatused;

54. kinnitab, et kavatseb mitmepoolsust kui püsivat väärtust igati kaitsta, ning rõhutab, et ajakohastatud mitmepoolset kaubanduse juhtimise süsteemi on väga vaja; tuletab meelde, et EL toetab WTO mandaati ning käimasolevaid läbirääkimisi ettevõtlust ja inimõigusi käsitleva ÜRO lepingu üle;

55. väljendab muret kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalike rahaliste vahendite iga-aastase ligikaudu 4 triljoni USA dollari suuruse investeerimispuudujäägi pärast, mida süvendab veelgi

ametliku arenguabi taseme langus; nõuab tungivalt, et EL ja liikmesriigid püüaksid tagada piisava rahastamise, et täita kohustus eraldada 0,7 % kogurahvatulust ametlikuks arenguabiks ja 0,2 % kogurahvatulust ametlikuks arenguabiks vähim arenenud riikidele;

56. soovitab tungivalt uurida võimalusi erasektori rahastamise kaasamiseks, sealhulgas kapitaliturgude liidu kaudu; väljendab sellega seoses heameelt ÜRO Arenguprogrammi kestliku arengu eesmärke käsitleva investeerimisplatvormi üle, mis võimaldab eraettevõtjatel leida investeerimisvõimalusi, et aidata kaasa kestlikule arengule, ning julgustab tegema täiendavaid investeeringuid, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluste kaudu, et aidata kaasa kestliku arengu eesmärkide rahastamispuudujäägi vähendamisele, järgides Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni arenguabi komitee kriteeriume; ärgitab ühtlasi võitlema ebaseaduslike rahavoogude, maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastu;

57. väljendab sügavat muret võimaliku võlakriisi pärast arenguriikides, eelkõige madala sissetulekuga ja vähim arenenud riikides, ning nõuab asjaomastele riikidele võlakergendust ja võla restruktureerimist, võttes esimese sammuna arvesse ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi põhimõtteid vastutustundliku riigilaenude andmise ja võtmise kohta ning OECD võla jätkusuutlikkuse põhimõtteid, samuti riikide loodusvarade alast suveräänsust; rõhutab, et olemasolevaid ressursse tuleb kasutada tõhusalt ja vastutustundlikult; tunnistab, kui olulised on asjaomaste riikide jaoks toetuspõhised ja väga soodsad rahastamisvahendid ning võlga mitte tekitavad vahendid; juhib tähelepanu ka üleilmse finantsstruktuuri piirangutele ja ebapiisavale rahvusvahelisele toetusele sellega seoses; rõhutab, et need riigid vajavad kiiresti rohkem rahalisi vahendeid ja eelarvepoliitilist manööverdamisruumi, et hõlbustada kestliku arengu eesmärkidesse palju suuremate investeeringute tegemist; võtab sellega seoses teadmiseks käimasolevad läbirääkimised ÜRO rahvusvahelise maksukoostöö raamkonventsiooni loomiseks ja rakendamiseks;

58. rõhutab, et toimivad üleilmsed partnerlused peaksid põhinema vastastikusel koostööl ja aitama saavutada partnerite ühiseid eesmärke; toonitab läbipaistvuse, hea valitsemistava ja mõõdetava mõju tähtsust kõigis arengukoostöö alastes jõupingutustes;

59. rõhutab ELi strateegia „Global Gateway“ strateegilist tähtsust ja potentsiaali peamise vahendina, millega tugevdada kestlikke partnerlusi ja luua kvaliteetset taristut, edendades samal ajal rahvusvahelisi standardeid ning pikaajalist majanduslikku ja sotsiaalset arengut partnerriikides;

60. julgustab tegema tihedamat koostööd partnerriikide, rahvusvaheliste finantsasutuste, piirkondlike arengupankade ja kohalike

sidusrühmadega, et koordineerida arengualaseid jõupingutusi, vältida dubleerimist ja maksimeerida mõju kestliku arengu tegevuskava 2030 toetamisel, eelkõige ebakindlates, konfliktidest ja ümberasumisest mõjutatud oludes; rõhutab, et arengukoostöö programmid peaksid hõlmama selgeid mõju hindamise mehhanisme ja osaluspõhist seiret, millesse on kaasatud kohalikud sidusrühmad;

***Tulevikuväljavaated***

61. kordab, et kestliku arengu eesmärgid on ainsad üleilmselt kokku lepitud terviklikud eesmärgid, mis aitavad lahendada nii arenenud kui ka arenguriike ähvardavaid tõsiseid probleeme, ning need on praegu parim olemasolev vahend nende probleemide algpõhjustega tegelemiseks; kinnitab veel kord, et vähim arenenud riigid ja madala sissetulekuga riigid, mis on kõige haavatavamad, vajavad kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks suuremat rahvusvahelist toetust; nõuab, et EL jätkaks aktiivset osalemist 2026. aasta kõrgetasemelise poliitilise foorumi aruteludes, et sillutada teed kiirendatud meetmete võtmiseks, kuna kestliku arengu tegevuskava 2030 tähtaeg on lähedal, ning edendada üleilmse kestliku arengu 2030. aasta järgset tulevikku suunatud tegevuskava;

62. nõuab, et EL ja liikmesriigid töötaksid välja rakenduskavad, mis sisaldavad konkreetseid kestliku arengu eesmärkide saavutamise ajakavasid ja millega seatakse ambitsioonikad eesmärgid 2030. aasta järgseks ajaks; kutsub sellega seoses komisjoni üles näitama eeskuju ja töötama välja tervikliku strateegia koos kestliku arengu eesmärkide struktureeritud rakendamiskavaga; väljendab heameelt selle üle, et EL vaatas 2023. aastal esimest korda vabatahtlikult läbi kestliku arengu eesmärkide rakendamise, ning on veendunud, et sellised läbivaatamised peaksid olema korrapärased;

63. juhib tähelepanu sellele, et kestliku arengu eesmärgid pakuvad ka majanduslikku võimalust saavutada tõeline heaolu ja kestlik ning kaasav majandus, mis edendab konkurentsi- ja vastupanuvõimet ning innovatsiooni ja võimaldab inimestel elada inimväärset elu nii, et samal ajal austatakse täielikult Maa taluvuspiire, sealhulgas elurikkust ja keskkonda, kasutatakse uusi tehnoloogiaid ning luuakse uusi majandussektoreid ja töökohti; rõhutab, et üleminek kestlikule ja vastupanuvõimelisele majandusele peaks edendama inimväärset tööd, sotsiaalkaitset ja tugevaid töötajate õigusi kogu maailmas;

64. rõhutab vajadust tagada ELi toimimise lepingu artikli 208 kohaselt sidus arengukoostöö poliitika, mille eesmärk on lõimida kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde poliitikakujundamise tsükli kõikidesse etappidesse, et edendada poliitikavaldkondade koostoimet, teha kindlaks ja ühitada võimalikud kompromissid ning käsitleda ELi poliitikameetmete rahvusvahelist ülekanduvat mõju;

65. toonitab, et sõltumatu ja piisavalt rahastatud kodanikuühiskond, kohalikud omavalitsused ja kohalikud kogukonnad on kestliku arengu tegevuskava 2030 edendamisel peamised partnerid; rõhutab vajadust luua kodanikuühiskonna tegutsemisruum, toetada ja kaitsta seda ning tagada, et kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas kohalikud valitsusvälised organisatsioonid, osaleksid sisuliselt kestliku arengu eesmärkide saavutamises ning saaksid piisavat pikaajalist ja paindlikku rahastamist, eelkõige riikides, kus kodanikuühiskonna tegutsemisruum aheneb;

66. tuletab meelde, et majanduskriisid, tervishoiuteenuste piiratud kättesaadavus, kliimamuutused, sooline vägivald ja konfliktid mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi ja lapsi, eelkõige tütarlapsi, ning et püsiv ebavõrdsus piirab jätkuvalt nende täielikku osalemist ühiskonnas; rõhutab, et vaja on piisavat ja paindlikku rahastamist, sealhulgas kohalikele ja naiste õigustega tegelevatele organisatsioonidele, millest paljudel on tõsiseid majandusraskusi;

67. rõhutab, et kestlik ja kaasav majanduskasv Maa taluvuspiirides, konkurentsivõime ja innovatsioon ning tugev erasektor on hädavajalikud kestliku arengu ja ühiskonna heaolu võimaldajad, ning toonitab, et digiüleminek, tehisintellekt ja puhtad tehnoloogiad võivad aidata saavutada üleilmseid kestlikkuse eesmärke ja seetõttu peaksid need kajastuma ELi arenguvisioonis; ärgitab ELi kasutama oma mõju, et edendada kestliku arengu tegevuskava 2030 ning parandada seeläbi elatustaset, vähendada vaesust ja anda võimalus tulevastele põlvkondadele, sealhulgas tänu suuremale vastupanuvõimele ja innovatsioonile;

68. nõuab, et 2024. aasta tulevikuteemalisel tippkohtumisel, tulevikupaktis ja 2025. aastal Sevillas toimunud neljandal arengu rahastamise rahvusvahelisel konverentsil võetud kohustuste alusel võetaks konkreetseid meetmeid ja suurendataks investeeringuid, et kaotada kestliku arengu rahastamise puudujääk; rõhutab, et kõik 2030. aasta järgsed üleilmsed arenguraamistikud peavad olema ambitsioonikad, nende tulemused mõõdetavad ning need peavad keskenduma tulemuste saavutamisele;

69. rõhutab, kui olulised on mitmepoolsed lepingud, eelkõige keskkonnalepingud, kuna need on toimivad rahvusvahelise koostöö ja kestliku arengu eesmärkide edendamise raamistikud, ning ärgitab ELi veelgi tugevdama nende rakendamist ja mõju;

70. nõuab, et ELi mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 oleks täielikult kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga 2030 ja aitaks kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele; rõhutab, et ELi pühendumust kestliku arengu eesmärkidele tuleks toetada ambitsioonikate finantskohustustega järgmises mitmeaastases finantsraamistikus aastateks 2028–2034; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid rahastaksid täiendavalt kliimamuutuste leevendamist ja

nendega kohanemist ning kahju ja kahjustusi kooskõlas tegevuskavaga „Bakuust Belémi“, milles lepiti kokku ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 29. istungjärgul (COP 29);

o
o o

71. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.